

צורך והכרח להגדיל ולהרחיב עוד יותר את „בית רבינו“, ועד להגדלה והרחבה שהיא באופן דפריצת גדר, „פרצת“ (בגימטריא 770), כמו בנין בית חזק³².

וע"פ האמור לעיל ע"ד גודל העילוי ד„בית רבינו שבבבל“ – ש„נסע מקדש וישב שם“, ו„הוא מקום המקדש גופי“ דלעתיד, ועד שבו יתגלה מקדש העתיד ומשם יחזור לירושלים – מובן גודל הזכות דכאו"א מישראל להשתתף בגופו ובממונו³³ (וכל המרבה הרי זה משובח) בבניית „בית רבינו שבבבל“, כהכנה לירידת והתגלות מקדש העתיד תיכף ומיד ממש.

(קונטרס בענין מקדש מעט זה בית רבינו שבבבל - סה"ש תשנ"ב ע' 465)

32) ועד להנחת אבן פינה.

[בערב ח"י אלול שנת תשמ"ח נערכה הנחת אבן פינה להגדלת והרחבת בית הכנסת ובית המדרש דליובאוויטש שבליובאוויטש, במעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהניח האבן פינה בידי הק'. המו"ל].

33) ע"ד ובדוגמת בית המקדש – ש„הכל חייבין לבנות ולסעד בעצמן ובממונם כו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"א הי"ב).

For this and other books on Moshiach & Geulah, go to:

<http://www.torah4blind.org>

TO DEDICATE AN ISSUE IN HONOR OF A LOVED ONE, CALL (323) 934-7095

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

חג הסוכות

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק יט

(תרגום הפשי)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות ושמונים לבריאה
שנת השבעים לנשיאות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

הכתובת להשיג השיחות באינטרנט:
<http://www.torah4blind.org>

א. קיום המצוות בלולב ובסוכה שאולים

נאמר בגמרא במסכת סוכה: "תניא רבי אליעזר אומר: כשם שאין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון של חג בלולבו של חבירו, דכתיב²: ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפות תמרים – משלכם, כך אין אדם יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו, דכתיב³: חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים – משלך. וחכמים אומרים: אף-על-פי שאמר אין אדם יוצא ידי חובתו ביום טוב הראשון בלולבו של חבירו, אבל יוצא ידי חובתו בסוכתו של חבירו, דכתיב⁴: כל האזרח בישראל ישבו בסוכות – מלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת. ורבנן האי לך מאי דרשי ביה (=וכיצד דורשים חכמים את המילה "לך"?). מיבעי ליה למעוטי גזולה (=מלה זו באה, לדבריהם, כדי למעט סוכה, גזולה), אבל שאולה – כתיב: כל האזרח".

ההלכה נקבעה כדברי חכמים, שלמרות שאין יוצאים ביום טוב הראשון של חג הסוכות ידי חובת ארבעת המינים בארבעה מינים שאולים, "משום שבעינן (=משום שיש צורך שהמינים יהיו) לכם"⁵, בכל זאת לגבי סוכה שונה ההלכה, ואפשר לצאת ידי חובת המצוה על-ידי סוכה שאולה⁶.

במבט ראשון נראה, שהסיבה לדברי חכמים שיוצאים ידי חובת המצוה בסוכה שאולה היא, שמן הפסוק, "כל האזרח בישראל", המלמד שכל ישראל ראויים לישב בסוכה אחת, אנו רואים, שב"תעשה לך" אין הכוונה שהסוכה צריכה להיות, "שלך", אלא שהמילה "לך" באה רק כדי "למעוטי" (=למעט) גזולה".

אבל אדמו"ר הוקן אומר בשולחן-ערוך⁷:

- 1) כו, ב.
- 2) אמור כג, מ.
- 3) ראה טו, יג.
- 4) אמור שם, מב.
- 5) רמב"ם הל' לולב פ"ה ה"י. ושו"ע (ואדה"ו) א"ח תרמ"ט ס"ב (ס"א). סתנ"ח ס"ג.
- 6) רמב"ם הל' סוכה פ"ה הכ"ה. ושו"ע שם סתנ"ח ס"ב (ולהעיר מנכתבי תורה (להרגעונית) מכתב ב. ואכ"מ).
- 7) א"ח סתנ"ח ס"ג.

"אף-על-פי שאמרה תורה חג הסוכות תעשה לך – משלך, כלומר, שתהא הסוכה שלך ולא של חבירך, אף-על-פי-כן יוצא אדם ידי חובתו בסוכה שאולה, דכיוון שנכנס לה ברשות הרי היא כשלה, ולא נאמר לך – משלך, אלא להוציא את הגזול". מכך אנו רואים בבירור, שגם לגבי סוכה אנו לומדים מן המילה "לך" שהיא צריכה להיות, "שלך", אך למרות זאת אפשר לצאת ידי חובת המצוה על-ידי סוכה שאולה, מפני שהשאולה, הרי היא כשלו⁸, יש להבין: אם הסיבה לכך שאפשר לצאת ידי חובה בסוכה שאולה איננה מפני שהפסוק "כל האזרח..." מרבה את הסוכה ה"שאולה"⁹, אלא מפני ש"שאולה... הרי היא כשלו"¹⁰, מדוע לא יהא כשר גם לולב שאול מפני אותה סיבה, שהרי "שאולה... הרי היא כשלו"¹¹?

ב. התשובה: ההשאלה בסוכה היא באופן מושלם

לכאורה ניתן היה לענות על כך, שיש כאן הבדלים בהסבר למושג "שלו"¹¹. לגבי סוכה מגלה הפסוק, "כל האזרח...", שדי בדרגה פחותה של "לך – משלך", שבה נכללת גם סוכה שאולה, למרות שאיננה שלו ממש¹².

8) בפשטות מקורו דאדה"ו הוא מלבוש שם ס"ב, שכנראה מפרש כן בפרש"י שם ד"ה כל האזרח. [ודלא כמו שפרש"ש המנ"ח (מצוה שכה סק"ט) בפרש"י. וראה שו"ת הריב"ש סמ"ז. שיע"ת א"ח סתפ"ב סק"א]. ועפ"ז י"ל שבוה מחולקים רש"י ותוס' (ד"ה כל האזרח שם), דלדעת התוס' למדין מ, כל האזרח" שאין צריך לדין ד,לך משלך", ותמילא יוצאין י"ח בסוכת השותפים ובסוכה שאולה. וראה ריב"ש שם – ראה לקמן הערה 15.

9) ראה כפות תמרים לסוכה לא, א ד"ה ורבנן. ועוד.
10) ועפ"ז מובן מ"ש אדה"ו ההסברה, הרי היא כשלו" ולא הביא כלל הלימוד מהכתוב, כל האזרח ג" – כי או ה' קס"ד שהכוונה בהלימוד שאין בסוכה הדין ד,לך – שלך.
11) ועד"ז בסו"כ ענינים: קבין הגוף או לפירות (יבמות לו, ב. ושי"ג. ולהעיר מהכמת שלמה (למהרש"ק) לשר"ע שם ס' תרלו ס"ג. ועוד), סוגי משכון בנוגע ללא יראה לך (שו"ע (ואדה"ו) א"ח ס' תמא (ובנ"כ). ט"ז ס' תמג סק"ד. ועוד), ועוד.
12) כן משמע קצת מל' אדה"ו שם, ולא נאמר לך משלך אלא להוציא את הגזולה" (וכן לאח"ז בסוכה שיש לו שותפות בה עם חבירו כתב, ואין זה נקרא גזל כיון שעל דעת כן כו"). ועפ"ז י"ל שמאריכות לשון אדה"ו בתחלת הסעיף, כלומר שתהא הסוכה שלך ולא של חבירך" משמע לכאורה שכל הדין ד,לך" הוא לא (החייב –) שצריך שיהי' "שלך", אלא (רק השלילה –), לא של חבירך": משא"כ בלולב שצריך שיהי' "

פרץ", ודרשו חז"ל²³ "זה משיח, שנאמר²⁴ עלה הפורץ לפניהם"²⁵.

... בשלימות דמספר שבע (שבע מאות ושבעים) נרמזת גם שלימות עבודתו של רבינו במשך כל ימי חייו, שבע עשירות שנים, שבעים שנה (תר"ם – תש"י), ועד לגמר ושלימות עבודתו בעשור השביעי בחצי כדור התחתון (מהבית שמספרו שבע מאות ושבעים), כולל גם המשך העבודה בשנים שלאח"ז ע"י דור השביעי, "כל השביעין חביבין"²⁶ – שעי"ז נעשית השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות בכל שבעת הארצות שבעולם, ותיכף ומיד "יוסיף אדני שנית ידו גו' ואסף נדחי ישראל גו'", עי"ז ש"פרצת (בגימטריא שבע מאות ושבעים) עליך פרץ", "עלה הפורץ לפניהם".

ובכל זה ניתוסף הדגשה יתירה בתקופה האחרונה:

העבודה דהפצת התורה והיהדות והמעיינות חוצה מ"בית רבינו" (770") הולכת ונמשכת וביתר שאת וביתר עוז גם לאחרי (עשר שנים האחרונות ב)חיים חיותו בעלמא דין, יותר מארבעים שנה (תש"י – תש"נ), באופן ד"נתן ה' לכם לב לדעת ועינים לראות ואזנים לשמוע"²⁷, ונמצא, ש"בית רבינו" (770") הוא בבחינת "תלפיות", "תל שכל פיות פונים בו"²⁸, יותר מיובל שנים (ת"ש – תש"נ), "עד עולם"²⁹.

וענין זה מודגש עוד יותר כשרואים במוחש שהולך וניתוסף ביתר שאת וביתר עוז במספר בנ"י שבאים ל"בית רבינו", "ברוב עם הדרת מלך"³⁰ (כולל גם "מאן מלכי רבנן"³¹, ובפרט נשיא (מלך) הדור), ונעשה

23) אגדת בראשית ספס"ג. וראה ב"ר ספפ"ה ובפרש"י.

24) מיכה ב, יג.

25) ולהעיר, ש"בית משיח" בגימטריא "פרצת" (770). ודו"ק.

26) ויק"ר פכ"ט, יא. וראה ד"ה באתי לגני השי"ת בתחלתו. ובארוכה – ד"ה זה תשי"א.

27) תבוא כט, ג.

28) ברכות ל, א.

29) שמואל"א א, כב ובפרש"י. ירושלמי ברכות פ"ד ה"א. וראה קידושין טו, א. מכילתא

ופרש"י משפטים כא, ו.

30) משלי יד, כה.

31) ראה גיטין סב, סע"א. זח"ג רנג, ב – ברע"מ.

לירושלים (כנ"ל).

יש להוסיף, שענין זה מרומז גם בשמו¹⁴ של "בית רבינו" שבדורנו: "רבינו" – ב' שמותיו רומזים על הגאולה: שמו הראשון – יוסף – ע"ש "ביום ההוא יוסיף אדניי שנית ידו לקנות את שאר עמו אשר ישאר מאשור וממצרים גו' ומאיי הים גו' ואסף נדחי ישראל ונפוצות יהודה יקבץ מארבע כנפות הארץ"¹⁵, ושמו השני – יצחק – ע"ש הצחוק והשמחה ששלימותה בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, כמ"ש¹⁶ "אז ימלא שחוק פינו", "אז דייקא, לעתיד לבוא¹⁷, כשיאמרו ליצחק (דוקא) "כי אתה אבינו"¹⁸.

ו"בית (רבינו)" – מספרו שבע מאות ושבעים¹⁹, וע"ש מספר זה נקבע שמו אשר יקראו ל"בית רבינו" בפי כל ישראל, "770"²⁰, שמספר זה הוא הגימטריא ד"פרצת", ע"ש "פרצת ימה וקדמה וצפונה ונגבה"²¹, שרומז שמבית זה אורה יוצאה לכל ד' רוחות העולם, ובאופן של פריצת גדר, שכל ד' רוחות העולם מתעלים לדרגת ארץ ישראל ("עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות"), כולל ובמיוחד שכל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם נקבעים בארץ ישראל ומתחברים לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, עליו נאמר²² "פרצת עליך

- 14) כידוע שהשם מורה על תוכנו ומהותו של הדבר הנקרא בשם זה (תניא שעהיוה"א ספ"א. וראה בארוכה תשובות וביאורים (קה"ת תשל"ד) ס"א וש"ב).
- 15) ישע"י יא, יא.יב.
- 16) תהלים קכו, ב.
- 17) משא"כ בזמן הגלות, שאסור לאדם שימלא שחוק פיו בעוה"ז, שנאמר אז ימלא שחוק פינו" (ברכות לא, א).
- 18) ישע"י סג, טז. שבת פט, ב.
- 19) להעיר מהנהגת גדולי ישראל שלמדו רמזים והוראות בעבודת ה' גם מעניני חול כיו"ב (כמו מספר הקרון במרכבת המסע, שהו"ע עראי, ועאכו"כ בנוגע לבית קבוע), ובפרט בנדוד"ה שהמספר נעשה שמו של הבית, כבפנים.
- 20) הן בלשון הקודש – שבע מאות שבעים, הן באידיש – זיבן זיבעציק, והן בלשון המדינה (אנגלית) – "סעועוען סעועועניטי".
- 21) ויצא כה, יד.
- 22) וישב לה, כט.

לעומת זאת לגבי הלולב אין פסוק כזה, ולכן המשמעות של "ולקחתם לכם – משלכם" היא האופן המלא של המושג "שלכם", שבו איננו נכלל לולב שאול.

אבל מלשונו של אדמו"ר הזקן בסעיף מאוחר יותר¹³ מובן, שסוכה שאולה היא, שגלו ממש, וכך הוא אומר שם: "ואף-על-פי שבדיעבד יוצא בסוכה גזולה העומדת בקרקע .. מכל מקום לכתחילה אין לישב בסוכה העומדת בקרקע של חברו מפני שאינה נקראת שלו ממש, והתורה אמרה תעשה לך – משלך, ואינה דומה לשאלה ממש, שהשאלה לו מדעתו, והרי היא כשלו ממש". מכך אנו רואים שאין יוצאים ידי חובה בסוכה שאולה מפני שאפשר לצאת ידי חובה גם כאשר הסוכה איננה "שלו" ממש, אלא¹⁴, מפני שסוכה שאולה היא אמנם כשלו ממש¹⁵, ושוב נשאלת, אפוא, השאלה ששאלנו: מדוע אין המינים השאולים נכללים ב"לכם" שאצל ארבעת המינים?

אך אפשר להסביר, שמן הפסוק, כל האזרה... אין לומדים שאפשר להסתפק גם בסוכה שאיננה ממש "שלך", אלא להיפך, שבסוכה ישנו ענין מיוחד אשר בגללו גם סוכה

13) לכם משלכם" ממש (ראה אבני מלואים סכ"ח סק"ג ד"ה אמנם. מקו"ח תתמ"ח סק"ט. ועוד. ולהעיר משו"ת חת"ס אר"ח סק"פ בסופו).

14) אבל מזה שכתב, הרי היא כשלו" ולא כתב דיוצאין י"ח בסוכה שאולה כיון דכתיב כל האזרה (וכיו"ב) כנ"ל, ובפרט ממש" בסעיף יא, משמע כדלקמן בפנים.

15) שם ס"א. 14) ועפ"י מובן מה שהוצרך לומר (סוכה לא, א) גבי סוכה גזולה, בקרקע אינה נגזלת וסוכה שאולה היא – כי גם בסוכה צריך לדין שלו ואצ"ל דל' זה הוא, לאו דוקא" (כבפני" שם). וכן מדיש אדה"ז שם ס"ד, "הרי הוא כשאל בידו". וכן בסעיף הג"ל, "מפני שאינה נקראת שלו ממש", משמע, דגם זה נק' "שלו" אלא שאי"ז שלו ממש, וראה א"ל רבה סק"ד שמישיג על המג"א, אבל הכא בקרקע כיון דהוי כשאלה הוי כמו לכם". ולהעיר מכפות המרים סוכה לא, א.

15) עפ"י אולי יש ליישב קושיית התוס' ד"ה הווא (סוכה ט, א) לגמ' צריך קרא דלך למעוטי גזולה, "תיפוק לי' משום דהוה לי' מצוה הבאה בעבירה" (וראה מנ"ח שם) – כי גם בסוכה צ"ל תעשה לך שיהי' שלך (וי"ל שזוהי כוונת רש"י שם ד"ה למעוטי), ואי"ז רק לימוד למעוטי גזולה שגולה הוא פסול בסוכה. וראה שאג"א סצ"ט. ועפ"י כהנ"ל י"ל דתוס' ורש"י לשיטתייהו אולי בדרך כו, ב (הנ"ל הערה 8). וכן משמע מתוד"ה מאי טעמא גיטיין (נה, א) קרוב לסופו, ובסוכה לא בעינן משלכם". אבל מל' פרש"י סוכה לא, א ד"ה ורבנן, יוצא אדם בסוכה שאינו שלו בשאלה" אין לדייק כן, כי כוונתו רק להמציאות.

שאולה נעשית, שגלו ממש"^{15*}. וההסבר הפשוט לכך הוא: כיוון שחבירו משאיל לו את הסוכה באופן שהיא תהיה בדיוק כדירת הקבע שלו של כל השנה (שהרי זהו העיקר בענין הסוכה, לעומת הלולב¹⁶ וכדומה, אשר לגביו – "שלך" הוא תנאי צדדי בלבד), לפיכך ההשאלה היא באופן של "שלו ממש" – "אדעתא דהכי (=במחשבה כזאת) השאילו"¹⁷.

ג. ההסבר בפנימיות: שלושת הענינים שבראש-השנה וביה"כ

יש להוסיף ולהסביר ענין זה לפי פנימיותם של הדברים: מן הפסוק, "כל האזרה..." לומדים ש"כל ישראל ראוים לישב בסוכה אחת" – מפני המעלה המיוחדת של הסוכה, מתאחדים כל ישראל למציאות אחת, עד אשר "כל ישראל ראוים לישב בסוכה אחת". ומסיבה זו גם סוכה שאולה היא, כשלו ממש, כמוסבר להלן:

מוסבר בתורת החסידות¹⁸ על הפסוק¹⁹ "בכסה ליום חגנו", שהענינים אשר בראש-השנה וביום-הכיפורים הם מוסתרים – "בכסה", מתגלים בחג הסוכות – "ליום חגנו", לפי זה יובן ההבדל שבמושג "לכם" בין סוכה

*15) בספר מכתב סופר סי' לח מבאר דכיון דגלי לן רחמנא מכל האזרה דסוכה שאולה כשרה, א"כ ע"כ לך לאו אכל אדם מישראל פרטי קאי אלא אכללות ישראל קאי לאפוקי משל נכרי והפך יחינו טעמא דיוצא בשאל כיון שיש לו בעלים ישראל לך קרינן ב' (ועיי"ש שטטעם זה אין יוצא בסוכה שאולה מעכו"ם וכן שותפות עכו"ם).

ולא וכויתא להבין סברתו – דמה ענין בעלות דכלל ישראל, דציבור – במצוה כסוכה, האם נחוש שצ"ל דיהודי (ע"ד ממושבותיכם תביאו) דוקא!?

ואם נאמר – שמפני שיש בה קדושה אינה חלה בשל עכו"ם – הרי בפרט בקדושת קרבן (שווהי קדושת סוכה – למי"ד זה (ראה פרש"י סוכה ט, א ד"ה על החגיגה. פרש"י ביצה ל, ב ד"ה לה' ד"ה על החגיגה. שו"ע אדה"ז ר"ס תרלח. וראה אדה"ת סוכות (ע' א'תשת) ושו"ע) – ישנה באו"ה. ומיעוטא דאו"ה בכיו"ב בקרא – הוא מ"ה ישראל" וכיו"ב, ולא מלשון דבעלות ומנוא (לך"י וכיו"ב), ואם מפני שאינו יכול להקדיש מה שאינו שלו – הרי משאילו, ומאי נפקי' מישראל או דעכו"ם.

16) במונכ"כ מטלית שאולה (ראה שו"ע אדה"ז הא"ח ס"ד ס"ז, ת. ובקו"א שם. וש"י).

17) משא"כ מטלית שאולה (ראה בהמצויין בעהרה הקודמת. וראה בהמצויין במאסף לכל המתנות סק"ל המתרחים זה).

18) סודו רלה, ב. ובכ"מ. וראה גם לקו"ת נצבים מה, סע"ב. ר"ה נד, סע"ג ואילך.

19) תהלים פא, ד.

ללולב. לשם כך יש להקדים ולהסביר על הענינים שהם „בכסה” בראש-השנה ויום-הכיפורים.

הוסבר כבר בהרחבה²⁰, שבמהותם של ראש-השנה ויום-הכיפורים יש שלושה ענינים, הנעלים זה מזה, והם: א) המצוות של ימים אלו: בראש השנה – מצות תקיעת שופר, וביום-הכיפורים – מצות התענית ומצוות התשובה והיודי. ב) היותם מעשרת ימי תשובה – שתשובה נעלית ממצוות, ולכן היא יכולה לתקן את המעוות בעבודת קיום המצוות. ג) המהות העצמאית של ימים אלו, הנעלית מענין התשובה: בראש השנה – בקשת ה' והעבודה של „תמליכוני עליכם”²¹, המלכת הקדוש-ברוך-הוא וביום הכיפורים – הענין שניצומו של יום-הכיפורים מכפר, שדרגת כפרה זו נעלית מן הכפרה באמצעות התשובה. שלושה ענינים אלו מבטאים את הדרכים השונות להתקשרות של ישראל עם הקב"ה:

אופן אחד הוא, שישראל הם, כביכול, מציאות עצמאית, אך הם מתקשרים לאלקות. באופן זה צריך הקשר להיעשות באמצעות דבר ממש – באמצעות קיום המצוות, כאשר ישראל מקבלים על עצמם עול מלכות שמים ומקיימים את גזירות המלך.

יש גם אופן עמוק יותר – התקשרות פנימית של ישראל עם ה', שאיננה תלויה בקיום המצוות. התקשרות זו מתבטאת בענין התשובה, שאף כאשר יהודי פרק, ח"ו, עול מלכות שמים, ועבר על ציווי ה', הוא מצטער ומתחרט על כך ורוצה לתקן זאת – הוא חוזר בתשובה.

דרך התקשרות זאת נעלית מן הקשר שבאמצעות קיום המצוות, אך בכל זאת יש לה קשר לקיום המצוות: החרטה שבחזרה בתשובה היא על אי-קיום המצוות, ולכן הוא מחליט לקיים מכאן ולהבא את גזירות המלך. יוצא אפוא, שגם התקשרות זו מתבטאת בהחלטה להישמע לקב"ה. כלומר, עדיין היהודי הוא מציאות בפני עצמה, המתקשרת ונכנעת לקב"ה.

האופן הנעלה ביותר של ההתקשרות הוא –

ישראל וקודש-ברוך-הוא כולא חד, איחוד מוחלט בין ישראל לה'. התקשרות זאת מתבטאת בבקשת ה' ובעבודה של „תמליכוני עליכם”, כאשר ישראל מביאים לידי כך שהקדוש-ברוך-הוא ימלוך עליהם:

ההתקשרות של ישראל לה' באמצעות תורה ומצוות, או באמצעות תשובה, יכולה להיעשות רק לאחר²² שממליכים את הקדוש-ברוך-הוא, כי רק אז אפשרי להישמע למלך, לחזור בתשובה על הפרת דברו וכדומה.

אבל לפני קיום הענין של „תמליכוני עליכם”, מהו הדבר הגורם לישראל להרגיש בחסרון ענין המלוכה, והמביא לידי כך שישראל מבקשים את הקדוש-ברוך-הוא למלוך עליהם? הרגשה זו נובעת מכך שישראל מאוחדים לגמרי עם אלקות, ואינם יכולים להיות²³, ח"ו, ללא המלך.

ד. רק בענין „תמליכוני” אין הבדלים בין יהודים

לפי האמור לעיל מובן, מדוע ישנם הבדלים בין יהודי אחד לאחר באופן קיום המצוות, וכן בענין התשובה, ואילו בענין של „תמליכוני עליכם” אין שום הבדלים בין יהודי אחד לרעהו, כפי שרואים שבעת הכרת מלך בשר ודם שרויים שר גדול ואיש פשוט באותה דרגת התבטלות כלפי המלך, ורק לאחר ההכרתה, ולאחר שהמלך גזור גזירות, קיימים הבדלים בין הנתינים באופן קיום הגזירות, כמוסבר להלן:

קיום המצוות הוא סוג התקשרות, שבו היהודי הוא מציאות נפרדת, המתקשרת לה'. לפיכך קיום המצוות וקבלת העול שונים אצל כל יהודי בהתאם לדרגתו כמציאות עצמאית.

עבודת התשובה היא קשר עמוק יותר, שאיננו מתהווה על-ידי קיום המצוות, ולכן אין בה הבדל גדול כליכך בין יהודי אחד לאחר, כפי שרואים שתשובה יכולה להיעשות גם על-ידי הרהור²⁴ בלבד, ובשעת חדא וברגעא

(22) כמחיל כשיקבלו מלכותי אגור עליהם (גזירות) (מכילתא יתרו כ, ג).

(23) ומטעם זה מבקש הקב"ה „אמרו לפני .. מלכותי כי שתמליכוני עליכם”, כי הם כולא חד.

(24) ראה קדושין מט, ב.

גאולתכם”.

... יש לבאר כהנ"ל בנוגע ל„בית רבינו שבבבל” בדורנו זה – ביתו

(בית הכנסת ובית המדרש) של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

... בדור זה, דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה,

מסיימים ומשלימים „מעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות”⁸ לעשות מארץ העמים ארץ ישראל גם במקום היותר תחתון דארץ העמים, חצי כדור התחתון (שבו לא הי' מתן תורה⁹), אשר, ע"י העלאת המקום היותר תחתון מעלים גם את כל שאר המקומות דארץ העמים¹⁰, וענין זה נעשה ע"י „בית רבינו” שבחצי כדור התחתון, שממנו אורה יוצאה לכל העולם, לעשות מהעולם כולו (עד לפנה הכי נדחת בקצוי תבל) ארץ ישראל, שזהו ע"ד „עתידה ארץ ישראל שתתפשט בכל הארצות”¹¹, ו„עתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל”¹¹, שבה יוקבעו כל בתי כנסיות ובתי מדרשות שבכל העולם כולו מחובר לבית המקדש, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, נשיא הדור, שהוא המשיח (גואלן של ישראל) שבדור, ועוד וג"ו עיקר, שהוא הנשיא דתורת החסידות¹², אשר, ע"י הפצתה חוצה („יפוצו מעינותיך חוצה”, עד לחוצה שאין חוצה ממנו, בכל קצוי תבל) פועלים ביאת מלכא משיחא¹³.

ועפ"ז מובן גודל העילוי ד„בית רבינו” – „מקדש מעט” העיקרי בגלות האחרון, „שנסע מקדש וישב שם”, ולכן „הרי הוא מקום המקדש גופי דלעתיד”, ולא עוד אלא שבו יתגלה מקדש העתיד, ומשם ישוב

(8) תניא רפ"ז.

(9) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ע' תצב ואילך. וש"נ.

(10) „כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגבי” הקורה התחתון דוקא ואז ממילא יוגבהו העליונים הימנו, משא"כ אם הי' מתחיל מאמצע הכותל לא הי' מגבי” התחתונים” (תו"א בראשית ד, רע"א).

(11) ראה ספרי דברים בתחלתו. פס"ר פ' שבת ור"ח. יל"ש ישע"י רמז תקג.

(12) להעיר, שתורת החסידות היא בחי' היחידה שבתורה (ראה קונטרס ענינה של תורת החסידות), הקשורה עם בחי' היחידה שבישראל, נשמתו של משיח צדקנו (רמ"ז לזח"ב מ, ב. ועוד).

(13) אגה"ק דהבעש"ט – כש"ט בתחלתו.

הוספה בשורת הגאולה

ע.

יש לומר – שהמקדש דלעתיד (ש"בנוי ומשוכלל יגלה ויבוא מן השמים¹) יתגלה תחילה בהמקום "שנסע מקדש וישב שם"² בזמן הגלות ("בית רבינו שבבבל"³), ומשם יועתק למקומו בירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמרומז בלשון הרמב"ם (בהלכות מלך המשיח⁴) "ובנה מקדש במקומו" – דלכאורה: מהו הצורך להשמיענו כאן שבנין המקדש הוא במקומו? ולאידך, למה אינו מפרש המקום, ובנה מקדש בירושלים? – ש"במקומו" רומז גם על מקומו של מלך המשיח בזמן הגלות (לפני ש"הרי זה משיח בודאי"), היינו, שבהיותו בגלות (ששם יושב⁵ וממתין ומצפה לגאול את בני ושכינה עמהן מהגלות) בונה מלך המשיח מקדש (מעט) שהוא מעין ודוגמת המקדש שבירושלים (כמו "בי כנישתא דשף ויתיב"³, "שנסע מקדש וישב שם"), בתור הכנה למקדש העתידי, שיתגלה תחילה שם, ומשם ישוב (עם הקב"ה ובנ"י) לירושלים.

. . . ואולי יש לומר, שמ"ש במדרש⁶ ש"בשעה שמלך המשיח בא עומד על גג בית המקדש והוא משמיע להם לישראל ואומר ענוים הגיע זמן גאולתכם", קאי על גג בית המקדש דמקדש מעט שבחוץ לארץ⁷ שהוא במקום המקדש בירושלים ("שנסע מקדש וישב שם"), כי, לאחרי שמקדש העתידי יתגלה וירד למטה לא יהי צורך להשמיע לישראל "הגיע זמן

(1) פרש"י ותוס' סוכה מא, סע"א. ועוד.

(2) ערוך ערך שף (הובא בחדא"ג מהרש"א מגילה כט, א).

(3) מגילה כט, א.

(4) ספ"א.

(5) ראה סנהדרין צה, א: "יתיב אפיתחא דרומי".

(6) יל"ש ישעי' רמו תצט.

(7) ועפ"ז יומתק הדיוק "עומד על גג בית המקדש" – ש"גגות . . . לא נתקדשו" (רמב"ם הל' ביהב"ח פ"ו ה"ז), שרומז על חו"ל בערך לקדושת א"י.

לקוטי

הג הסוכות

שיחות

חדא"²⁵. אבל למרות זאת קיימים הבדלים, כי בכל זאת זוהי תשובה בהתאם לעוונות, או תשובה לשורשו ולמקורו של היהודי, ולא לה אין דומה יהודי אחד למשנהו.

לעומת זאת הענין של "תמליכוני עליכם" נובע מן האיחוד המוחלט שבין ישראל לה', ולכן כשם שאי אפשר להפריד בין ישראל לה', כך אי אפשר להפריד ולהבדיל בין יהודי אחד לזולתו. בענין זה כל ישראל הם כמציאות אחת²⁶, שאיננה נחלקת.

ה. שלושת הענינים מתבטאים בשלושת החגים שבחודש תשרי

שלושת הענינים הללו נמצאים אמנם הן בראש-השנה והן ביום-הכיפורים, כדלעיל, אך באופן כללי ובגלוי קשור כל אחד מהם לאחד משלושת החגים שבחודש תשרי: ראש-השנה, יום-הכיפורים וחג הסוכות, כדלקמן:

בראש-השנה ניכר בגלוי שהוא ה"ראש" – זהו הזמן שבו מכתירים את המלך, וכך כותב רס"ג²⁷, שה"ענין הראשון" ב"מצות היום (ב) שופר" הוא הענין של "ממליכין עלינו את הבורא"²⁸.

ביום הכיפורים ניכר בגלוי שהוא יום התשובה, יום "קץ מחילה וסליחה"²⁹ לעובר על מצוות המלך. יתיר-על-כן: אפילו הענין של "עיצומו של יום"³⁰, המבטא את הקשר העצמותי בין ישראל לה', הנעלה מן הקשר שבמצעות התשובה, גם הוא קשור לענין של "מכפר"³⁰, וכך הוא שמו של היום: יום הכיפורים.

בחג הסוכות עוסקים ישראל בגלוי בקיום המצוות: סוכה, נטילת ארבעה מינים וכו'³¹ (מיד לאחר יום הכיפורים)³² ישראל, "עוסקים במצוות", וכך הוא גם שמו: חג הסוכות.

(25) חז"א קכט, סע"א.

(26) ראה ירושלמי גדרים פ"ח ה"ד: הוה מקטע קופד ומחת סכינא לידיו תחור ותמחי לידיו. וראה תניא פל"ב. סה"צ להצ"צ מצות אהבת ישראל. קונטרס אהבת ישראל.

(27) הובא באבודרום, טעמי התקיעות.

(28) ראה לקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 339 ואילך. בשיחה לר"ה שם. ועוד.

(29) בנוסח תפלת נעילה. רמב"ם הל' תשובה פ"ב, ה"ז.

(30) רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג"ד.

(31) וראה ויק"ר פ"ל, ב: שבע מצות שבחג ואלו הן כו'.

(32) ראה ויק"ר שם, ז.

1. שלושת הענינים שבחג הסוכות

כל הענינים הנמצאים בראש-השנה וביום הכיפורים באופן נסתר – ככסה – מתגלים בהג הסוכות – "ליום חגנו". מכך מובן, שלמרות שעניני העיקרי של חג הסוכות הוא העיסוק במצוות, בכל זאת מתבטאים בו בגלוי כל שלושת הענינים שנמנו לעיל, הקיימים בראש-השנה וביום הכיפורים:

כשם שבראש-השנה וביום הכיפורים ישנה המהות המיוחדת ליום זה, וכן ענין התשובה, כפי שרמזו בדברי חז"ל³³, "עשרה ימים שבין ראש השנה ויום הכיפורים", כלומר, ראש השנה ויום הכיפורים הם חלק מעשרת ימי תשובה, ויחד עם זאת הם נעלים מענין התשובה של כל עשרת הימים, ובנוסף לכך קיים בהם ענין שלישי – מצות היום:

כך רואים בפסוקים גם לגבי סוכות: בתורה³⁴ מתואר החג – "בחמשה עשר יום לחודש השביעי הזה חג הסוכות שבעת ימים לה", "חג הסוכות תעשה לך שבעת ימים"³, ולגבי מצות הישיבה בסוכה כתוב⁴, "בסוכות תשבו שבעת ימים", ומכך מובן, שהמהות המיוחדת של חג הסוכות היא מצות סוכה.

לגבי נטילת ארבעת המינים נאמר² "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר..." – את מצות נטילת ארבעת המינים יש לקיים ביום הראשון של חג הסוכות. מכאן מובן, שמצות ארבעת המינים איננה מהותו העיקרית של יום-הראשון של החג של סוכות³⁵.

(33) ר"ה ית, א.

(34) אמור כג, לד.

(35) וכ"ה גם פרטי זמן המצוה: מצות ישיבת סוכה היא כל שבנות הימים, ואופנה, תשבו כעין תדורו" אוכל ושותה וישן ויטייל ודר בסוכה כל ז' הימים בין ביום ובין בלילה (סוכה כה, ב. טושי"ע ס' תרלט ס"א וס"ב ואדה"ז ס"ד). משא"כ חיוב לולב הוא רק ביום הראשון. וגם במקדש שנטלין כל שבעה (ראה ר"ה ל, א. סוכה מא, א), אי"ז קבוע בכל שנה כמצות סוכה שהרי כשיים השבת חל להיות תוך ימי החג נטלין רק ששה (שם מב, ב רמב"ם הלכות לולב פ"ז ה"ג ואילך). ואופן קיומה – שנטלין אותה רק פעם אחת ביום*.

(* וגם "אנשי ירושלים" שגולבם בידם כו' (סוכה מא, ב) ובפרש"י שם, נטילתה ולקחתה מצוה היא" וועד"ו בסושי"ע (ואדה"ז) א"ר"ז ר"ס צו ור"ס תנ"ב. וראה רמב"ם הל' תפלה פ"ה ה"ח) – הרי"ז רק, מצוה מן המובחר", ומשנטל עברה כבר עיקר מצוה" (תוד"ה עובר בסופו – סוכה לט, א). ולהעיר

ולאחר מצות ארבעת המינים³⁶ נאמר בהמשך הפסוק, ושמחתם לפני ה' אליכם שבעת ימים – מצות השמחה בחג הסוכות³⁷. לפי כל האמור לעיל מובן שבמהות העיקרית של ענין הסוכה בא לידי גילוי הקשר העצמותי שבין ישראל לקדוש-ברוך-הוא באופן של „כולא חד“ (קשר המתבטא בענין של „תמליכוני עליכם“ שבראש-השנה): במצות לולב מתגלית ההתקשרות שבין ישראל לה' באמצעות התשובה (הענין העיקרי של יום הכיפורים): וההתקשרות בין ישראל לקדוש-ברוך-הוא באמצעות קיום המצוות מתגלית במצות השמחה שבחג הסוכות.

ז. עניני חג הסוכות מקבילים לענינים שבראש-השנה וביורה כ

ההסבר לכך הוא:

כאמור, בענין של „תמליכוני עליכם“ אין הבדלים בין יהודי אחד למשנהו. ענין זה מתגלה בסוכות במצות סוכה, שהרי „כל ישראל ראויים לישיב בסוכה אחת“, ללא שום הבדל.

לגבי לולב, נאמר במדרש³⁸ על הפסוק „ולקחתם לכם ביום הראשון“ – במי הכתוב מדבר בישראל ובעכו"ם שהקדוש-ברוך-הוא דן אותם ביום הכיפורים... ואין אנו יודעין מי היה מנצח... אמר הקדוש-ברוך-הוא טלו לולביכם בידכם שידעו הכל שאתם זכיתם בדין“ – כלומר, הכפרה של יום הכיפורים ניכרת ומתגלה בסוכות במצות נטילת ארבעת המינים.

וכן בהתחלת החיוב: מצות סוכה מתחילה (קיומה בפועל) תיכף בלילה ראשון, ולולב זמנו של הקיום בבקר משתנין החמה (ולהעיר שלפרש"י סוכה לג, סע"א ד"ה לולב. שם ע"ב ד"ה ה"ג – זמן המצוה הוא תיכף משקידש החג). וראה בהג"ל (ובהמבואר בפנים) לקו"ש ח"ב ע' 123, 127 ואילך.

36 ראה ירושלמי סוכה פ"ג ה"א. וברמב"ם שם הל' יג הביא הכתוב, ושמחתם גו"ל לענין נטילת לולב כל שבעה במקדש. וראה פרש"י סוכה מג, ב ד"ה ולולב. ויק"ד פ"ל, ב וביפ"ת ופ"י מהרו"ז שם. וראה לקמן הערה 43.
37 ובפ"י ראה טו, יד: ושמחת בחגך.
38 תנחומא אמור ית. וראה ויק"ד שם, ב.

מצפנ"ר הפלאה בהשמוטות (נד. ג). השלמה ג. ד. מכתבי תורה מכתב קנד. ועוד.

ומצות שמחת החג, שמחה של מצוה, היא גילוי ההתקשרות שבין ישראל לה' באמצעות קיום המצוות, המביאה את ישראל לידי שמחה במצוות ה'.

ח. ההסבר לכך ש„סוכה שאולה הרי היא כשלו“

לפי המוסבר, יובן ההבדל בהלכה שהוזכרה לעיל בין סוכה ללולב:

מצות הסוכה היא ה„גילוי“ של „תמליכוני עליכם“, שישאר מאוחדים באיחוד גמור עם הקדוש-ברוך-הוא, ולכן מובן, שלא ייתכנו הבדלים בין יהודי אחד לאחר. כלומר, הכוונה ב„כל ישראל ראויים לישיב בסוכה אחת“ היא, שמפני המעלה המיוחדת של הסוכה, מאוחדים ישראל באיחוד מוחלט, באופן שהם מלכתחילה „כולא חד“, מציאות אחת. לכן קובעת ההלכה, שסוכה שאולה „הרי היא כשלו“, ואף יותר מכך „כשלו ממש“, כי אי אפשר להבדיל בין יהודי אחד לזולתו, ולומר שהסוכה אינה „שלו“, אלא של מישהו אחר.

(הדבר אינו כך, כאשר יהודי גזול סוכה מרעהו. במעשה זה הוא מתנגד וסותר לאחדות של הסוכה, ויוצר פירוד בינו לבין הגזול³⁹, ולכן אין הסוכה יכולה להיקרא „שלו“).

ט. ההסבר לכך שולוב שאול איננו „כשלו“

אבל ענין זה קיים רק במצות סוכה, ואילו מצות ארבעת המינים, מתבטאת אמנם גם-כן התאחדות בין היהודים – מאגדים, כידוע⁴⁰, את כל ארבעה סוגי היהודים ביחד – אך ההתאחדות ביניהם היא באופן שכל אחד נשאר סוג בפני עצמו גם לאחר האיחוד: מצות ארבעת המינים מגלה את הכפרה של יום הכיפורים ולכן, כשם שבענין הכפרה יש הבדלים בין יהודי אחד לשני (כי הכפרה בפועל

39 עפ"י יש לבאר מה שגזול הוא פסול גם בדפנות אף ששאר הפסולים הוא רק בסכך (ראה כפות תמרים לא, א ד"ה מחלוקת. פמ"ג (משב"ז) שם סק"ד. מנ"ח שם. וראה פתחי תשובה (ווילנא תרנ"ה) ס"ל תרל. לקח טוב כלל יב בסופו) – כי גזול הוא היפך (דתדורו – דירת קבע, וגם היפך דכללות תוכן הסוכה.
40 ויק"ד פ"ל, יב. וראה לקו"ש ח"ד שיחה לחגה"ס.

מתגשמת אצל כל יהודי בהתאם אליו, למרות שהמהות העיקרית של כפרה ותשובה נעלית מהתחלקות והבדלים), כך גם האחדות של ארבעת המינים היא באופן שכל אחד מהם נשאר סוג בפני עצמו.

לפיכך אי אפשר לומר לגבי ארבעת המינים שהמינים השאולים הם „כשלו“, כי כל יהודי נשאר מציאות הנפרדת ממשנהו. לפי זה מובן, מדוע לגבי הסוכה נאמר „לך“ בלשון יחיד, ואילו לגבי ארבעת המינים נלמדת ההלכה „שלכם“ מן הכתוב „ולקחתם לכם“ בלשון רבים: בסוכה כל ישראל הם מציאות אחת, „כגוף אחד“⁴¹, ואל גוף אחד מדברים בלשון יחיד, אך אין הדבר כך לגבי ארבעת המינים, כי אז כל אחד הוא מציאות נפרדת (אם כי הם מאוחדים) ולכן הם רבים – „לכם“.

למרות זאת קיימת האחדות גם בארבעת המינים – מאגדים את כל ארבעת המינים ביחד⁴².

41 טעמי המצות הארז"ל פ' קדושים, הובא ונתבאר במצות אהבת ישראל שם.
42 נוסף על שבכ"א"א מהם נרמז ענין האחדות (סידור רסד, ג ואילך. המשך וככה תרל"ז פפ"ו).

בנוסף לכך ישנו הענין השלישי של חג הסוכות, מצות השמחה, המבטאת את ההתקשרות בין ישראל לה' באמצעות המצוות. בענין זה ישנם ממש הבדלים בין הסוגים השונים של ישראל – „הסידים“⁴³ ואנשי מעשה היו מרקדים⁴⁴, „כל העל האנשים והנשים כולם באין לראות ולשמוע“⁴⁴.

(משיחת יום ב' דחגה"ס תשכ"ד)

43 משנה סוכה ג, א. רמב"ם הלכות לולב פ"ח ה"ד. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ו ע' 288 ואילך ושי"נ שלדעת הרמב"ם ה, שמחה יתירה"ש שבמקדש (שם ה"ב) היא ונוספה בשמחת החג עצמו.

44 וכין שעיקר תוכן מצות החג היא מצות סוכה (כנ"ל בפנים ובהערה 35) – י"ל שגם בסוכה ישנם כל ג' ענינים הנ"ל: א) המצוה דיישיבה בסוכה: ב) זה שסכך הסוכה נעשה מענן הקטורת דיוה"כ (עטרת ראש שער יוה"כ לו, סע"א ואילך. אה"ת סוכות ע' א"תשכב ואילך. וככה שם פפ"ד. ועוד); ג) הענין דכל ישראל ראויים לישיב בסוכה אחת, גילוי בחי' תמליכוני כנ"ל. ולהעיר דסכך בגימט' מאה כנגד מאה קולות שתוקעין ברה"ה (פע"ח שער חג הסוכות בסופו. מ"ח מסכת ימי מצוה וסוכה פ"ג, א. וככה שם ס"פ צג. וראה תורת לוי' ע' שג).

* ע"ד המבואר בלקו"ש [המתורגם] ח"ד ע' 126 ואילך. שכל ג' ענינים דר"ה הם במצות היום דתק"ש, אלא שענין התשובה באה ברמז בתק"ש וענין התמליכוני הוא למעלה לגמרי ממצות שופר.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו

מלך המשיח

ויהי"ר שעי"י קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ה)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד